

I. ETİK KAVRAMI

Etik kelimesinin kökeni?

- ❖ Dilimize “Etik” olarak geçen “Ethics” sözcüğünün kökeni Eski Yunanca’daki ‘Ethos’ sözcüğünden gelmektedir.
- ❖ Ethos karakter ve alışkanlık anlamına gelir. Kelime İngilizce’ye “Ethics” olarak Ethos’un çoğulu olan “Ethoi” den geçmiştir.
- ❖ “Ethics” sözcüğü, İngilizce’de genel olarak Ahlak Felsefesi anlamına gelmekte olup açık olarak
  - ✓ Felsefenin, iyiye ulaşmakla, moral (Ahlak) değerlerin anlam ve haklılığıyla ve doğruyu yanlıştan ayırmakla ilgili bir dalı,
  - ✓ Bir mesleği sürdürenlerin davranış standartlarının tümü şeklinde geçmektedir .
- ❖ Sözcüğün Arapça karşılığı olan ve sık sık eş anlamlısı olarak kullanılan “Ahlak” ise bir insanın yaratılışı gereği gerçekleştirdiği davranış anlamına gelen ‘hulk’ kelimesinin çoğuludur ve huy, adet alışkanlık anlamındadır.
- ❖ Dilimizde “etik” sözcüğüne karşılık olarak “töre bilimi”, “ahlak bilimi” verilirken; niteleme anlamında etik, “ahlaki, ahlakla” ilgili şekilde tanımlanmaktadır.

Ahlak:

- ❖ Ahlak, dini, felsefi, kültürel ve toplumsal etkileşimler sonucu, bireylerin zihinlerine yer etmiş, iyiyi, kötüyü, doğruyu, yanlışını birbirinden ayırt etmeye yarayan değerler ve ilkelerdir.
- ❖ Toplumsal yaşam için geçerli kuralları oluşturur. Kişi bunun içine doğar ve tıpkı dili ve milliyeti gibi bununla yaşar.
- ❖ Meslek ahlakı ise toplum içindeki aynı mesleğe sahip grupların oluşturduğu özel bir ahlak anlayışıdır.

Etik:

Sonuç olarak etiğini tanımını şu şekilde yapabiliriz:

- ❖ Etik, insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi durumları ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe dalıdır ve çoğu zaman ahlak felsefesi olarak adlandırılmaktadır.

II. Mesleki Etik

- ❖ İş hayatındaki davranışları yönlendiren, onlara rehberlik eden etik prensipler ve standartların toplamına “mesleki etik” denilmektedir.
- ❖ Belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine emreden, onları belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkelerdir.

Mesleki Etik İlkeler

❖ Doğruluk

❖ Yeterlik

❖ Güvenirlik

❖ Mesleğe Bağlılık (Yaptığın işi benimsemek en iyi şekilde yapmak)

Mühendislik Etiği:

- ❖ Mühendislik etiği kavramı mühendislerin halka, müşterilere, işçilere ve meslektaşlarına karşı uymaları gereken kuralları anlatır.
- ❖ Mühendislik etiğinin tek bir standardı yoktur, dallara göre değişen değişik kuralları vardır.
- ❖ Mühendislik Etiği ; Topluma , Çevreye, Kuruma, Müşteriye, Meslektaşlara karşı ahlaki sorumluluklardır.

Mühendislik Etiği öğretisinde amaç:

Mühendislerin bir etik sorunla karşılaştıklarında çözüme ;

Ne yapabiliriz ?

sorusu yerine

Ne yapmalıyız?

la başlamalarını sağlamaktır.

- ❖ Mühendislik ürünleri genellikle aynı anda birçok kişiye hizmet verebildiği gibi, bu ürünlerde veya hizmetlerde olabilecek herhangi bir mühendislik hatasının topluma veya çevreye büyük zararlar vermesi de mümkündür.
- ❖ Bu nedenle, mühendislerin iyi bir teknik eğitimin yanı sıra, iyi çevre bilinci ve etik eğitimi almış olmaları da gerekmektedir.

Meslekler arası farklılıkların olmasına rağmen meslek etiği ile ilgili olarak belirlenen kurallar şu üç ortak özelliği bünyelerinde taşırlar:

1. Meslek mensubunun yasaların ön gördüğü düzeyin **üzerinde** bir davranışta bulunmaları ve bu seviyeyi her zaman korumaları gerekir.
2. Belirlenecek etik kuralları dürüst davranmaya ve kamuoyunda olumlu bir izlenim bırakmaya yönelik olmalıdır.
3. Meslek grupları belirlenen etik standartlara ters düşecek olan tüm davranışları yasaklamalı ve bunlara cezai yaptırımlar uygulamalıdırlar.

MÜHENDİSLİK ETİĞİ İLKELERİ

Dünya Mühendisler Birliği'nin 5 Ekim 1977 günlü toplantısında kabul ettiği Mühendislik Etiği'nin (7 maddeli) temel ilkesi şu şekildedir :

1. **Mühendisler, mesleki görevlerini yerine getirirken, toplumun güvenliğini, sağlığını ve refahını en önde tutacaklardır.**
2. **Mühendisler, sadece kendi uzmanlık alanlarındaki hizmetleri vermelidirler.**
3. **Mühendisler, yalnızca objektif ve gerçek resmi raporlar yayınlayacaklardır.**
4. **Mühendisler, mesleki konularda, her işveren veya müşteri için güvenilir vekil olarak davranacaklar ve çıkar çatışmalarından kaçınacaklardır.**
5. **Mühendisler, hizmetlerinin geçerliliği konusunda mesleki itibarlarını oluşturacak ve diğerleriyle haksız rekabete girmeyeceklerdir**
6. **Mühendisler, mesleki doğruluğu, mesleğin onurunu ve değerini yüceltmek ve geliştirmek için çalışacaklardır**
7. **7. Mühendisler, mesleki gelişmelerini kendi kariyerleriyle devam ettirecekler ve kendi kontrolleri altındaki mühendislerin mesleki gelişmeleri için olanaklar sağlayacaklardır.**

IEEE Mühendis Taahhütnamesi

Amerika Birleşik Devletleri'nde IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers) kuruluşunun mühendislere üyelik için imzalattığı taahhütnamedeki koşullar:

1. Kamu güvenliği, sağlığı ve refahı ile uyumlu mühendislik kararları verme sorumluluğunu üstlenmek, çevreyi veya halkı tehdit edebilecek faktörleri zamanında açıklamak.
2. Çıkar çatışmalarından mümkün olduğunca uzak durmak
3. Verilere dayanarak yapılan iddia veya tahminlerde dürüst ve gerçekçi olmak.
4. Rüşveti tüm şekilleriyle reddetmek.
5. Teknolojinin daha iyi anlaşılması, yerinde uygulanması ve potansiyel zararlarının anlaşılır kılınması için çalışmak.
6. Teknik bilgi ve becerileri güncelleştirmek ve ilerletmek, teknolojik görevleri sadece deneyimi veya yeteneği içinde olduğu zaman üstlenmek.

7. Teknik alışmaları araştırmak ve eleştirisini yapmak, hataları kabullenmek ve düzeltmek,
8. Irk, dil, din veya etnik köken gibi faktörlerden bağımsız olarak tüm kişilere insaflıca davranmak.
9. Başkalarını yanlış davranış veya iftiralarla yaralamaktan sakınmak.
10. Meslektaş ve iş arkadaşlarına mesleki ilerlemelerinde ve bu etik kurallarını uygulamalarında yardımcı olmak

TMMOB Mesleki Davranış İlkeleri

A. Topluma ve Doğaya Karşı Sorumluluklar

Bilimi ve teknolojiyi insanlık yararına kullanmayı mesleki etkinliklerinin temel ilkesi kabul eden mühendis ve mimarlar;

1. Mesleki bilgi, beceri ve deneyimlerini, toplumun güvenliği, sağlığı ve refahı; insani kazanımların ve kültürel mirasın korunması için kullanırlar. Toplum yararı için duymuş oldukları sorumluluk ve kaygı her zaman kendi kişisel çıkarlarının, meslektaşlarının çıkarlarının ya da içinde buldukları meslek grubunun çıkarlarının üstünde yer alır.
2. Doğaya ve gelecek kuşaklara karşı sorumluluklarının bilinciyle, doğayı ve çevreyi korumayı, uygulamalarının doğayla uyumlu olmasını sağlamayı mesleki sorumluluklarının ayrılmaz parçası olarak görürler; doğal kaynakların ve enerjinin tasarrufuna özel önem verirler.

3. Mesleki etkinliklerini sürdürürken, din, dil, ırk, inanç, cinsiyet, coğrafi ayırım farkı gözetmezler; farklı kültürlerle saygıyla yaklaşır; toplumdaki herkese adil, dürüst ve iyi niyetle davranırlar.

4. Kendilerinden istenen işin toplum ve doğa için ciddi bir tehlike yaratacağı sonucuna varırlarsa ve bu konudaki mesleki yargıları hizmet verilen gerçek ve tüzel kişiler tarafından dikkate alınmıyorsa, onların talimatlarına kayıtsız şartsız uymayı reddederler; bu durumun kendilerine hizmet verilenleri uyarmak, gerektiğinde meslek örgütlerini ve hatta kamu oyunu bilgilendirmek gibi hak ve yükümlülükler getirdiğini dikkate alırlar.

5. Toplumun ilgi alanı içinde bulunan teknik konulardaki görüşlerini, raporlarını, konuyu yerinde ve tam anlamıyla incelemiş ve yeterli bilgi ve verilerle donanmış olarak, ticari ve kişisel kaygıları bir yana bırakarak, adil, doğru, eksiksiz ve nesnel bir biçimde açıklarlar.

6. Ülkenin teknoloji yeteneğinin geliştirilmesi sürecinde, teknolojinin gerek kendisinin gerekse yanlış kullanılmasının olası olumsuz sonuçlarının da toplum tarafından anlaşılması ve gerekli önlemlerin alınması için çaba harcarlar.

7. İşyerlerindeki sağlık ve güvenliği titizlikle ve ertelemeksizin korur ve geliştirirler. Gerekli önlemlerin alınması için zorlayıcı, uygulayıcı, eğitici ve dayanışma içinde olurlar.

B. Hizmet Verilen Gerçek ya da Tüzel Kişilere Karşı Sorumluluklar

Mühendisler ve mimarlar,

1. Mesleki hizmet verilirken, güvenilirliklerini titizlikle gözeterek, yaptıkları her türlü sözel ya da yazılı sözleşmede yer alan bütün hükümlere tam olarak uyarlar ve karşı taraftan da aynı duyarlılığı beklerler.
2. Her türlü mesleki hizmet sırasında, toplumun güvenliğini, sağlığını ve refahını tehlikeye atmamaya en üst düzeyde özen göstererek, mesleki beceri ve deneyimlerini yaptıkları işe bütünüyle yansıtarak düzgün bir iş standardıyla çalışırlar.
3. İş ilişkilerini etkileyecek şekilde doğrudan ya da dolaylı olarak herhangi bir armağan, para ya da hizmet ya da iş teklifi kabul etmezler; başkalarına teklif etmezler; mesleki ilişkilerini geliştirmek amacıyla siyasal amaçlı bağış yapmazlar.
4. Yaptıkları işin kendi deneyimlerini zenginleştirmesi için titizlikle çaba gösterirken, toplum ve doğa için kesin bir tehlike oluşturmadığı sürece, hizmet verilen gerçek ve tüzel kişilerin ticari ve teknolojik sırlarını izin almadan başkalarına açıklamazlar, kişisel çıkarları için kullanmazlar.

C. Mesleğe ve Meslektaşı Karşı Sorumluluklar

1. Mesleki etkinliklerini, tüm meslektaşlarının güvenini kazanacak bir biçimde ve mesleğin saygınlığına azami özen göstererek sürdürürler.
2. Tüm meslektaşlarına saygıyla yaklaşır, dürüst ve adil davranırlar. Meslektaşlarıyla haksız rekabet içinde olmazlar. Genç meslektaşlarının gelişimi için özel çaba harcarlar, onlara yardımcı olurlar. Telif haklarına ve özgün çalışmalara saygı gösterirler; başkalarının çalışmalarını kendi çalışmaları gibi göstermekten titizlikle kaçınırlar.
3. Yalnızca yeterli oldukları alanlarda mesleki hizmet üretmeyi hedef ve ilke kabul ederler; hizmetlerini etkileyebilecek diğer uzmanlık alanlarındaki yetkililerin görüşlerine başvururlar; disiplinler arası ortak çalışmayı özendirirler.
4. Mesleki görev, yetki ve sorumluluklarını, sadece zorunlu durumlarda ve ancak ehil olan meslektaşlarına devrederler.

5. İşlerini yalnızca kendilerine tanınmış mesleki görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde yaparlar, yalnızca resmi olarak hak kazanmış oldukları sıfat ve unvanları kullanırlar.

6. Meslek örgütlerinin etkinliklerine aktif olarak katılmaya çaba gösterirler, onları desteklerler, mesleğin gelişmesine katkıda bulunurlar.

7. Mesleki Davranış İlkelerine aykırı davrananlara yardımcı olmazlar; onlara hoşgörü göstermezler, etkinliklerinin içinde yer almazlar ve uyarırlar; bu konuda meslek örgütleriyle işbirliği içinde olurlar; bu ilkelere uygun davrananları bütün güçleriyle desteklerler.

D. Kendilerine Karşı Sorumlulukları

1. Mesleki bilgilerini ve kültürlerini sürekli geliştirirler.
2. Mesleki etkinliklerine ilişkin olarak meslektaşlarının dürüst ve nesnel eleştirilerini dikkate alırlar, gerektiğinde kendileri de eleştirmekten kaçınmazlar.

İş Hayatında Etik Dışı Davranışlar

- ❖ İş kalitesini önemsememe
- ❖ Rüşvet isteme veya verme
- ❖ Kurum varlıklarının kötü biçimde kullanımı
- ❖ İş yerinde ayrımcılık yapma
- ❖ Özel yaşama müdahale
- ❖ Çevre kirliliğine duyarısız kalma
- ❖ Kurumun olanaklarını kişisel amaç için kullanma
- ❖ Kayıt ve raporlar üzerinde tahrifat yapma
- ❖ Hediye alma ve ağırlama

- ❖ Yanlış bilgilendirme ya da bilgi saklama
- ❖ Yetkililerle etik dışı ilişki kurma
- ❖ İş yerinde hırsızlık yapma
- ❖ Çıkar çatışmalarına girme
- ❖ Ticari ya da mesleki sırları sızdırma
- ❖ Rakiplerle ilgili bilgilerin toplanmasında etik dışı yöntemler kullanma
- ❖ Ürün sorumluluğunu ve güvenliğini önemsememe
- ❖ Çalışanlara eşit davranmama
- ❖ Ast, üst ya da çalışma arkadaşlarını sömürme
- ❖ İş arkadaşlarını yıldırma, korkutma
- ❖ Görevi ihmal etme

- ❖ İş yerinde bencil davranma
- ❖ İş ilişkilerine politik düşünceler katma
- ❖ İş yerinde yaranma ve dalkavukluk yapma
- ❖ Cinsel tacizde bulunma